

Țara Răsăritului de SoareImpresii

Delia Bodea Jacob

Dragi cititori , am pregătit de data aceasta pentru d-voastră o surpriză și anume să înlocuiesc cronicile muzicale obișnuite cu impresii de călătorie, de pe meleagurile foarte îndepărtate și atât de misterioase ale Japoniei.

La o primă vedere, Tokio este o capitală superaglomerată, atractivă, ultramodernă la fel ca și toate capitalele cele mai mari și mai căutate din lume. Totuși pornind de la arhitectură, chiar și de la zgârie nori, chiar și de la modul în care sunt așezate clădirile de înălțimi diferite și de forme atât de diverse, această metropolă aduce o notă evidentă, specială de originalitate. Nimic nu este întâmplător, totul pare raportat la un mod simbolic de gândire și simțire. Chiar dacă preia orice cucerire nouă de tehnologie sau chiar dacă se adaptează noilor direcții de propulsare a ritmului de viață și al existenței tipic apusene, Japonia o face puțin altfel , aduce totul la superlativ. În intersecția Shibuia, de exemplu, celebră pentru acele treceri de pietoni amplasate în toate direcțiile în care în orele de vârf, la fiecare schimbare de culoare a semaforului trec instantaneu aproximativ 3000 de oameni, reclamele luminoase însoțite de muzică amplasate la înălțimea clădirilor impunătoare care o înconjoară depășește cu mult efectul renumitului Time Square din New York. Aceasta este Japonia : deschisă la modern, la cele mai noi cuceriri dar tot ceea ce preia, transformă într-o variantă perfecționată care aproape nu mai seamănă cu originalul . Punctualitatea, organizarea, disciplina care se inoculează populației prin educație deja din primii ani de viață, dă roade, se vede în absolut tot ce ține de dinamica societății, pornind chiar de la serviciile cele mai mărunte. Este incredibil cum totul decurge într-o perfectă armonie în care fiecare verigă își cunoaște funcția și o respectă cu strictețe

Am cutreierat foarte multe colțuri ale lumii, din America Latină, America de Nord, Asia, Africa, Australia și bineînțeles Europa și niciunde nu am întâlnit atâta preocupare și grijă pentru curățenie și igienă. În absolut orice loc public, beneficiezi de toalete care sunt adevărate creații tehnologice și asta fără nici o excepție, în mod gratuit. Colacul de pe WC, în afară de faptul că este dezinfectat, la așezare posedă un sistem de încălzire iar pe baza unor butoane, o instalație sofisticată pornește din lateral un robinet cu săpun și apă caldă. Chiuvetele și pardoseala sunt imaculate iar săpunurile și șpreiurile nu lipsesc niciodată ; în plus nu am remarcat nicăieri vreo defecțiune. În aproape toate locurile există angajați care verifică funcționarea lor perfectă și se ocupă non stop de curățenie.

Chiar și ca turist te conformezi volens nolens comportamentului general pentru că regulile se impun de la sine și nu poți ignora interdicțiile scrise sau verbale pentru că nu poți răspunde la respect decât cu respect. Circulația pietonilor pe trotuare sau pe trepte se face ordonat, doar pe partea stângă. Nimeni nu mănâncă pe stradă sau în mijloace de transport, nimeni nu se îmbulzește la punctele de trecere. Fiecare așteaptă civilizată la rând chiar dacă acesta este uriaș pentru că cetățeanul japonez știe că organizarea excepțională aduce după sine rapiditate și eficiență. Am observat cu mirare că într-o capitală ca și Tokio cu o populație de 37 de milioane de locuitori, în oraș nu există dopuri de circulație nici măcar în orele de vârf și asta datorită faptului că populația folosește trenurile și metroul extrem de rapide și de eficiente și în afară de asta, un sistem de schimbare liniară a luminii semaforului facilitează o mai bună circulație. Doar ieșirea din oraș este mai îngreunată în mod explicabil dar și asta într-o proporție suportabilă.

Această țară insulară a fost vitregită de natură: este deranjată zilnic de cutremure mici de pământ sau uneori la scară Richter foarte ridicată, taifunuri, tsunami, ierni foarte grele, veri insuportabile. Pământul nu are nici un fel de zăcămintele naturale, piatra, lemnul și oamenii foarte dotați și disciplinați sunt singurele resurse care au creat Japonia unică și deosebită, țara cu una dintre cele mai dezvoltate economii și cu unul din nivelele cele mai ridicate de civilizație.

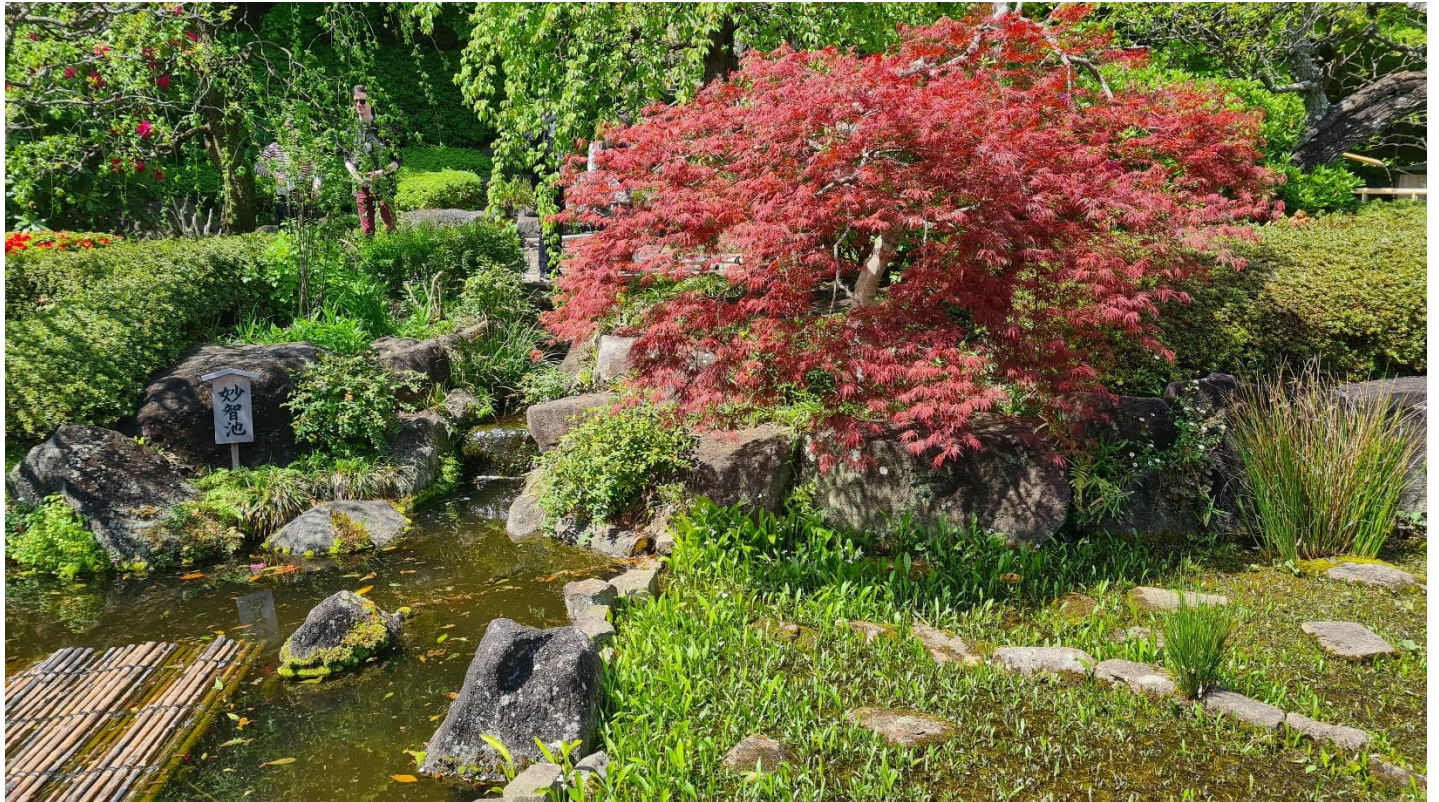
Mă voi ocupa de data de câteva aspecte care determină diferența de conduită în relațiile dintre oameni sau ale omului vizavi cu natura, justificând modul în care ne exprimăm când ne referim la această țară minunată, considerând-o pur și simplu „ALTĂ LUME”. Japonia este țara perfecțiunii pe de o parte și a contradicțiilor pe de alta. Instinctul de supraviețuire al unei populații expuse în permanență vicisitudinilor naturale, persecutată din punctul de vedere al resurselor naturale (singurele fiind piatra, lemnul și apa din abundență) al climei vitrege, a creat un mod aparte de relații interumane și necesitatea unei organizări riguroase bazate pe stratificări și legi clare de nezdruccinat care au evoluat de-a lungul unei îndelungate și zbuciumate istorii. Cultura Orezului stă la baza întregii existențe iar supraviețuirea este legată de o inegalabilă solidaritate și conștientizare a rolului distinct al fiecărui membru al acestei societăți. Fără acest cult al disciplinei și al supunerii la legi și tradiții strămoșești, fără calitățile genetice excepționale ale acestui popor, Japonia nu ar fi astăzi un punct de referință. Timp de o mie de ani Japonia a fost măcinată de lupte sângeroase între diferite clanuri nobiliare. Tokagawa (devenit eroul național al Japoniei) reușește aproximativ în anul 1600 să centralizeze puterea stabilind o ierarhie foarte strictă și eficientă. Straturile sociale sunt foarte clare: în vârful piramidei stă Shogunul care deține întreaga putere economică și politică apoi Împăratul cu o funcție mai mult onorific,

urmat de Samuraii (nobili apărători devotați) Țăranii care produc hrana de bază a întregii populații și ultima categorie cea a meseriașilor și a comercianților. Începe o eră pașnică de prosperitate în care se dezvoltă cultura, arhitectura, literatura, artele, dansul. Sute de ani, japonezii nu au avut propria scriere și o foloseau pe cea chineză. Abia din sec. IX un alt mare învățat Kubo (devenit și el un erou venerat) dă o orientare nouă traducând semnele scrierii chinezești în scriere fonetică, punând bazele limbii japoneze de astăzi.

Cele două mari orientări filozofice, shantoism și budism stau la baza vieții spirituale ale japonezilor. Ambele au ajuns în Japonia tot din China și au prins rădăcini rapid în rândurile unei populații în care necesitatea unei solidarități și unei colaborări perfecte însemna de fapt supraviețuirea. În conceptele spirituale shantoiste și budiste ale japonezilor, omul face parte din natură, ca un întreg care atinge perfecțiunea și nemurirea. Prin meditație și autopurificare omul atinge un nivel superior de conștientizare și înțelegere ceea ce aduce împlinirea și devotamentul față de comunitate. Să vorbești corect, să gândești corect, să te porți corect. Acesta este conceptul determinant al conviețuirii. Rezolvarea oricărei probleme parcurge un adevărat protocol respectat cu strictețe, ceea ce la prima vedere pare exagerat până la stupidenie dar care își dovedește cu prisosință eficiența. Respectarea fără nici un compromis a ierarhiei, respectul valorilor și onoarea stau la baza relațiilor interumane. Sunt cunoscute acele ceremonii zguduitoare de harakiri sau seppuku, sinucideri în numele onoarei. Să mori frumos privind cireșul (sakura) în floare înseamnă în concepția unui samurai să atingi perfecțiunea. Chiar și această tradiție de a cultiva peste tot acești splendizi cireși care nu dau fructe, doar pentru cele două săptămâni de înflorire pe an, spune foarte mult în legătură cu înclinația pentru frumos ca hrană sufletească a acestui popor. Frumusețea unei grădini, precum și aranjamentul floral cunoscut sub numele de Ikebana, are pentru japonezi un rol mai mult decât estetic, este un simbol. De fapt nimic nu este întâmplător. Fiecare amănunt are importanța lui. Chiar și în ceremonialul servirii ceaiului fiecare gest și mișcare în alunecarea ei tipică de eleganță lentă liniștitoare, are o semnificație. Ceremoniile, cinstirea eroilor și a trecutului istoric, atingerea purității, respectul cu mândrie al valorilor spirituale, caracterizează acest popor. Este de remarcat stilul minimalist al artei și al arhitecturii, caracterul sintetizant care dă posibilitatea interlocutorului de a interveni cu propria imaginație și trăire.

Respectul și onoarea sunt elementele cheie de legătură. Aici , nu se pune problema să fi înșelat la preț sau să nu fi servit cu bunăvoință și înțelegere pentru că această atitudine face parte dintr-un mod tipic japonez de a percepe oamenii, face parte dintr-o filozofie existențială a cărei exprimare o găsești atât în Shintoist cât și în

Budism, cele două forme de gândire care domină cultura japoneză. Țara aceasta cu oamenii ei a fascinat pe foarte mulți istorici și oameni de cultură din lumea întreagă. S-au scris cărți despre Japonia dar emoția și uimirea pe care le trăiești pe viu, depășește cu mult cunoașterea pasivă.

Am revenit acasă, ne-a fost dor de cuibul nostru drag, Israelul nostru plin de contradicții și conflicte. Acesta este locul pe care nu l-am schimba cu nimic, indiferent de admirația și atracția către alte meleaguri. Totuși, încă nu pot să mă despart de Japonia, care ne-a fascinat și care și-a lăsat adânc amprenta în suflet. În afară de asta, am simțit ca absolut necesar să împărtășesc cititorilor încă câteva impresii referitoare la câteva aspecte istorice importante care explică modernizarea și transformarea Japoniei într-un stat de tip occidental. Din anul 1638 în timpul shogunului Tokogawa și până în 1868, când începe în Japonia așa-numita perioadă Meiji, această țară insulară a avut toate porțile porturilor închise. Amenințați de vapoare americane utilizate cu tunurile pregătite amenințător și înțelegând că nu vor putea face față la asemenea atacuri, japonezii s-au văzut în situația de a accepta schimbări radicale în abordarea legăturilor cu exteriorul și, ca urmare a acestui fapt, și în structura politică a țării. Shogunul Tokogawa (descendent al lungii dinastii), lipsit de sprijin militar, se vede nevoit să renunțe la funcție. A acceptat chiar predarea pașnică a puterii, fără să-și facă seppuku (hara-kiri) după cum cerea tradiția. Lichidarea shogunatului și instaurarea conducerii imperiale în Japonia a adus mari schimbări pe plan politic: subordonarea totală față de Împărat (rolul său totuși oarecum pasiv, mai mult onorific) dar mai ales față de instituțiile de stat. În anul 1868, capitala din Kyoto se mută la Edo, care primește numele de Tokyo iar în Japonia începe un proces asiduu de modernizare, renunțare la unele tradiții de veacuri (rolul samurailor, al shogunului, practica seppuku-lui...). Popor pragmatic, disciplinat, foarte dotat și harnic, a reușit în scurt timp să fie o adevărată concurență pe plan economic și politic pentru cele mai mari și mai puternice state din lume. Explicația alianței Japoniei cu Germania în al Doilea Război Mondial nu este de ordin ideologic și nici teritorial (nu avea nici un interes în Europa, ci este o urmare a amenințării pe care japonezii o percepeau din partea Rusiei (cu care avuseseră deja conflicte militare în trecut). Politica de militarizare fanatică a Japoniei în anii premergători Războiului Mondial a avut consecințe dezastruoase. Comportamentul de o cruzime indescriptibilă a soldaților japonezi în China, de exemplu, constituie un exemplu de paradox contrastant al acestui popor. Pe de o parte, preocuparea pentru frumos, pentru puritate spirituală, dragoste de natură și de oameni, pe de altă parte, violența adusă la extrem.

Vreau neperat să aduc la cunoștința publicului israelian un eveniment poate mai puțin cunoscut. Chiune Sugihava, diplomat japonez, a salvat mii de evrei din Polonia și Germania, acordându-le vize de trecere prin Japonia. Portul Tsuruga, unde au acostat vapoarele refugiaților, a devenit un simbol al umanității. Aici există un Muzeu și un Memorial dedicate acestor evenimente iar numele diplomatului a primit un loc de cinste la Yad VaShem.

Nu poți veni în Japonia fără să vizitezi Hiroshima, unul dintre orașele victime ale bombei atomice. Oricât se caută justificări legate de iminența finalizării războiului, de experimentarea acestei arme cumplite, de impunere a puterii și a hegemoniei americane vizavi de Rusia (marele dușman), acest eveniment distrugător ar trebui să pună omenirea pe gânduri. După ce vizitezi acest muzeu care poartă paradoxal numele de „Muzeu al Păcii”, deși cunoști din scrieri și din documentare consecințele acestui experiment, nu poți găsi nici o justificare. Nimic nu poate explica uciderea în masă a milioane de civili, ca să nu vorbesc despre urmările dezastruoase ale radioactivității care au urmat zeci de ani. Sentimentul zguduitor care m-a copleșit parcurgând coridoarele acestui muzeu, a fost asemănător cu cel trăit la Buchenwald sau Auschwitz.

Este cumplit să constați ce anume este capabil Omul să facă altui Om. Totuși, am plecat din Hiroshima cu un sentiment optimist, de încredere în Bine. Este incredibil cum acest oraș ars până în temelii, a fost refăcut în amănunt, exact cum a fost el inițial, cu aceleași linii de tramvai, clădiri identice, parcuri.... și remarci cu admirație generațiile viitoare de oameni dârzi, adaptabili, disciplinați.

A trecut mai mult de o lună de când ne-am întors din Japonia și ea trăiește încă viu în inimile noastre și probabil așa va rămâne mereu. Experiența aceasta ne-a atins adânc modul de a percepe lumea și oamenii. Este greu să traduc în cuvinte ceea ce mi-a rămas și ceea ce am încercat să înțeleg știind că nu voi reuși pentru că de fapt nici nu este necesar. Această țară insulară este într-adevăr o lume deosebită care nu seamănă cu nimic și totuși o parte din mine, poate cea mai reală și mai puțin explorată, dezbrăcată de educație și de influențe exterioare, o parte din miezul meu se regăsește în această lume, în tăcerea colectivă care vibrează, în corectitudinea aproape enervantă pentru o fire cam rebelă și neastâmpărată ca a mea, în regulile stricte aproape ancestrale ce domină fiecare mișcare, în estetica minimalistă care invită la propria creativitate, în modul unic de a căuta perfecțiunea și poate și în faptul de a cultiva cu grijă și devotament minunații cireși sakura.

Oricât ai citi sau oricât ți s-ar povesti, nu poți trăi sentimentul cu adevărat decât pășind pe străzile orașului aglomerat peste măsură alături de oamenii aceștia grăbiți, sau pe aleile parcurilor în care nimic nu este întâmplător, fiecare colțișor având o semnificație, fiind creat pentru a exprima un simbol și pentru a dăruia sufletului împăcare. Natura Japoniei este generoasă prin frumusețe deși pământul ei nu a fost binecuvântat cu nici un fel de zăcământ dar și această frumusețe este în același timp turbulentă și schimbătoare. Locuitorii ei au dobândit înțelepciunea de a primi inevitabilul, de a se adapta vieții în continuitatea ei, refăcând în permanență ruinele, încercând în același timp să păstreze neîntinată puritatea, în forma ei unică și tipică. O țară a contrastelor: delicatețe și cruzime, pragmatism și intuiție, rațional și spiritual...totul se contopește într-un tot unitar pe care nici nu trebuie să încerci să-l înțelegi, este destul să îl respiri.

Desigur, eu venită din România, mi-am crescut rădăcini noi paralele aici în Israel, fără să le smulg pe primele. Trăiesc în această altă lume pe care o iubesc și o prețuiesc, alături de alt gen de oameni cu care, în aproape toate aspectele mă identific. Desigur voi continua să explorez meleaguri noi cu localnici adaptați împrejurimilor și împrejurărilor pe care cu siguranță de cele mai multe ori îi voi iubi, de care mă voi simți apropiată așa cum mi s-a întâmplat de nenumărate ori în trecut. Fiecare colț din lume împreună cu oamenii care îl populează, pe care l-am vizitat (am cutreierat continente, cele două Americi, Asia, Africa, Australia și desigur Europa) este foarte frumos, nu există nimic în această lume care să nu-mi fi lăsat o amprentă vibrantă în suflet. Nu am să uit cum am urcat treptele de la Machiu Pichiu în fugă, cu o energie debordantă deși credeam că voi fi handicapată fizic sau cum am petrecut câteva zile la o înălțime de peste 5000 de metri în Deșertul de Sare din Bolivia sau cum am trăit acum doi ani în corturi, în condiții primitive în Botswana, urmărind animale sălbatice în libertate și întâlnind oameni minunați mari cunoscători ai naturii și credincioși ei sau admirând fiordurile Pacificului din Australia sau descoperind cu respirația tăiată realizările și performanțele unice ale Chinei dar nu mai puțin impresionantă, natura sălbatică din munții Apuseni ai României cu localnicii parcă aparținând altor vremuri sau picturile Renașterii olandeze, precum și cele ale lui Van Gogh sau Klimt și la fel de copleșitor Ierusalimul, Marea Moartă, cetatea Massada, Timna etc. Poate și datorită anilor de experiență și acumulărilor personale, modul în care am perceput experiența „Japonia” a adus un plus, mi-a adâncit modul de a vedea în jurul meu și mai ales de a privi în propria persoană. Paradoxal, deși experiența trăită separă japonezii de tot restul lumii, pe mine m-a apropiat și mai mult de credința că omenirea în esența ei este un imens, infinit TOT UNITAR.

